

נישואין של בן או בת הצעיר

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם. (במדבר ג, ד)

(יבמות סד, א) אבא חנן אמר משום רבי אליעזר (מי שאינו עוסק בפרו ורבו) חייב מיתה שנאמר ובנים לא היו להם, הא היו להם בנים לא מתו.

האם היה מוטל על אביהוא לחכות לנדב

ראיתי בספר חבצלת השרון שמביא שדנים האם הא דאמרינן שאין משיאין הקטנה לפני הגדולה שייך גם בבנים, דאולי שאני בן שחייב בפרו ורבו. (עי' בזה להלן) והביא ראיה מנדב ואביהוא, שלמה נהרג אביהוא הרי הוא היה צריך לחכות לנדב, אלא שבבנים לא נאמר. וכמובן יש לדחות הראיה, שכאן הרי לא היה בדעת נדב להתחתן, ובכך ג' פשוט וברור שאין הצעיר צריך לחכות להמבוגר ממנו.

קידוש בת עשיר בלי לפרק

וגבי עיקר הדיון האם מוטל על הצעיר לחכות למבוגר דנו בזה הראשונים והאחרונים. דהנה התוס' (קידושין נב, א) מביא מעשה שבא לפני ר"ת בבנו של הר"ר אושעיא הלוי שקידש בת עשיר אחד ואמר בתך מקודשת לי סתמא ולא פירש פלונית בתך, ואמר ר"ת דמקודשת ולא מיבעיא אם שידך באחת מהם בשם ואח"כ קידשה סתם דאדעתא דהכי קידשה, אלא אפילו לא שידך בשם אלא שנתרצו בפה ואמר פלוניתא אתן לך, יש לנו לומר דאדעתא דהכי קדיש דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב. ועוד אפילו לא פירש אפילו בפה יש לנו לומר דקידש הגדולה, משום "דלא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה". והר"ר מנחם מיוני נחלק עליו ואמר דהא הוי נמי כמי שקידש אחת משתי אחיות, ואי כדברי ר"ת דהגדולה מקודשת משום דלא יעשה כן במקומנו, זה אינו לא לרבא ולא לאבבי, דהא אפילו לאבבי דאמר הווי קידושין לא אמרינן אלא להצריכה גט, א"כ זה נמי צריך ליתן גט. ואף ר"ת חזר בו ולא עבד עובדא.

ועי' בשו"ת אפרקסתא דעניא (אבה"ע סי' רסו) דגם לאחר חזרה דעתו של ר"ת מצד הסברא לא יעשה כן כו', אלא דלמיעבד עובדא בקידש סתם למימר דהגדולה מקודשת ודאי, ע"ז חזר בו מפני ראיה אלימתא של הר"ר מנחם מיוני והודה דצריכות גט, ומכל מקום לא שביק ר"ת סברתיה לגמרי, וזהו שדייקו נמי התוס' באריכות לשונם במ"ש "חזר בו ולא עבד עובדא", דהך סיומא ולא עבד כו', שפת יתר הוא, אלא ודאי דרק לענין למיעבד עובדא חזר בו, אבל היכא דליכא למיעבד עובדא להתיר חשש דאחות אשה, נקיט סברא דלא יעשה כן כו' אף בדידן.

במסיבה הולך אחר הזקנה

עוד מקור מצאנו בדברי הרשב"ם (ב"ב קכ, א), דאמרינן התם בישיבה הלך אחר חכמה במסיבה הלך אחר זקנה, וכותב הטור (יו"ד סי' רמד) במסיבה של משתה או של נישואין הולכין אחר הזקנה להושיבו בראש. ותמה עליו הב"ח אמאי איצטריך לפרש של נישואין טפי משאר מסיבה של משתה, ומפרש הב"ח דהאי של נישואין הכי פירושא אם אחים או אחיות יעשו להם נישואין אף על גב שאחד גדול מחבירו בחכמה לא יקדימו לעשות נישואין לקטן בשנים מפני שהוא גדול בחכמה אלא יקדימו לעשות נישואין לגדול בשנים אף על פי שהוא קטן בחכמה. ומביא ראיה מבנות צלפחד, דאיתא בפרק יש נוחלין (ב"ב קכ, א) גבי בנות צלפחד, להלן מנאן הכתוב דרך גדולתן וכאן דרך חכמתן, ופירש הרשב"ם להלן - כשנישאו בנות צלפחד מנאן הכתוב דרך גדולתן, דכתיב (במדבר לו יא) ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים, ומסתברא דכך נולדו כדכתיב (בראשית כט, כו) לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה, וכאן כשעמדו לפני משה דרך חכמתן כסדר שהן חכמות זו יותר מזו הקדימן הכתוב (במדבר כז, א) מחלה נועה וחגלה ומלכה ותרצה ומסברא אמרי הכי דלא ליקשו קראי אהדדי.

במה נחלקו יעקב ולבן

ועי' בשו"ת אפרקסתא דעניא (שם) בשם מהרש"ם בספרו תכלת מרדכי שהק' כנ"ל מדוע פסקו התוס' והש"ך

כדברי לבן, הרי יעקב רצה לישא את רחל הצעירה. וכתב ליישב לפמ"ש בנחל קדומים (פרשת ויצא) בשם ר"א דרחל ולאה תאומות היו, אלא דלאה נולדה לפני רחל, ורש"י פ' תולדות כתב דהקודם בלידה דתאומים הוא האחרון ביצירה, ויעקב חשב את עצמו בכור מפני שהוא בכור ליצירה, לכן יעקב לשיטתו חשב את רחל לבכורה, אבל לבן חשב לאה לבכורה לפי שנולדה מקודם, ולזה אמר "לא יעשה כן", א"כ גם יעקב הסכים שלא להשיא הצעירה לפני הבכירה, אלא שהיה סובר דרחל היא הבכירה.

ובספר חבצלת השרון הביא דברי הלקט יושר (ח"א עמ' קיז ענין ב) שכתב שאע"פ שלבן רשע היה, מ"מ אמר ליעקב לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה, ויעקב לא השיב לו תשובה, אלא ע"כ הדין עם לבן.

ובספר חשוך חמד תי' שהמצוה לחתן את הבכירה לפני הצעירה אינו אלא או על האב, או על הבנות, אבל על יעקב שרצה להתחתן עם רחל, ומצווה על פריה ורביה, אינו מצווה לחכות עד שלא תתחתן, ולכן גם רחל כבר יכלה להתחתן עמו, לפני לאה, כיון שיש לה פה חתן מזומן לפניה, וללאה אין כאן שום חתן מזומן, אולי אין את המצוה לחכות עד שתנשא לאה.

בשו"ת אפרקסתא דעניא (אבה"ע סי' רסו) הביא מספר תפלה למשה (תהלים פ"ט, כ"ה) שהראה לס' חוזה דוד (תהלים ח') מ"ש בשם מהר"ם זכותא על הפסוק "לא יעשה כן במקומינו", ובהג"ה שם כתב דאפשר כונתו "במקומנו" מקום הסט"א שנופלים תחת הזמן, לא יעשה כן לתת הצעירה וגו', אבל בקדושה אין קדימת זמן מעלה. ומשמע דתפיס במושלם, דאנן בדידן ליכא קפידא כלל בקדימת הזמן, וליכא למילף מדברי לבן דבישראל שאני, אע"ג דהתורה העתיקה דבריו, והכי מסתבר דיותר יש לנו ללמוד מה שיעקב רצה לישא את רחל הקטנה.

תנאי נגד מנהג

בספר פרדס יוסף הק' מה טענת לבן ש"לא יעשה כן במקומינו", הרי יעקב התנה בפירוש "ברחל בתך הקטנה", שאינו רוצה אלא רחל, ומה מועיל כאן מנהג. וכתב שמכאן ראה לשיטת הש"ך שנחלק עם הסמ"ע האם תנאי מועיל נגד מנהג. דהנה כתב בשו"ע (חו"מ סא, ד) שטר שכתוב בו שיוכל כל המוציא לגבות בו בלא הרשאה, אם אין מנהג בעיר שלא לגבות בו בלא הרשאה, תנאו קיים וגובה בו בלא הרשאה, וכתב הסמ"ע דהיינו כשכתוב בשטר בסתם שיגבה בו המוציא, אבל אם כתוב בו בפירוש שיגבה בו בלא הרשאה, פשיטא דלא שייך מנהג בזה, ובכל המקומות גובים בו בלא הרשאה. וכתב הש"ך שהב"ח השיג עליו, דאם יש מקום שנהגו שאין כופין, אף כשכתוב בו בפירוש בלי הרשאה, אזלינן בתריה, וכן נראה דעת המחבר.

אח צעיר שנזדמן לו שידוך טוב

בשו"ת אגר"מ (אבה"ע ח"ב סי' א) נשאל באח צעיר שנזדמן לו שידוך הגון, ואבי הכלה רוצה דוקא שישאנה תיכף ולא יחכה עד שיזדמן לאחיו הגדול שידוך וישא תחלה, משום שרוצה שישא קודם שימלאו לו עשרים שנה, והאח הגדול מצטער מזה, אם רשאי הצעיר לישא תחלה, ואם האב רשאי לעזור להצעיר כדרך האב לבנו.

והשיב דפשוט שאפילו לכתחלה יכול אח צעיר לישא אשה אף שאחיו הגדול לא נזדמן לו עדיין אשה לישאנה, כי הרי הוא מחוייב לישא אשה, ואיך שייך שלא יקיים חיובו בשביל שאחיו הגדול לא מקיים, אע"פ שמה שאינו מקיים הוא מצד האונס שלא נזדמנה ההוגנת לו, מ"מ לא שייך שלכן יתבטל הצעיר ממצותו איזה זמן בלתי ידוע. וכ"ש כשאין אבי האשה רוצה לחכות, משום שרוצה שיתחתנו קודם שימלא לו עשרים שנה, משום שאינו רוצה בחתן שיהיה יותר מבן כ' שנה, והוא שידוך הגון, שודאי אין עליו להפסיד ענין חשוב בשביל זה.

אין ראייה מהב"ח

ועי"ש שהיו כאלה שהביאו מהש"ך (יו"ד רמד, יג) בשם הב"ח (הנ"ל) לאסור, וכתב האגר"מ שאין משם ראייה כלל, דשם מיירי כשעומדין שני האחים לעשות נישואין שכבר נשתדכו שניהם, והנידון הוא רק לענין כבוד איזה נישואין יעשו תחלה, ופסקו הב"ח והש"ך שיעשו נישואי הגדול תחלה אף שהקטן גדול בחכמה, שגם זה בכלל מה שא"ר אמי "בישיבה הלך אחר חכמה, במסיבה הלך אחר זקנה", שלא רק לענין מקום

הישיבה בסעודה אלא גם למעשה הנישואין, אבל באם הגדול אין לו עדיין אשה לישאנה, אף שהגדול הוא גם ת"ח גדול ממנו אינו צריך לחכות עד שישגי הגדול אשה, דאף איש פשוט אין לו לבטל מצותו בשביל ת"ח.

וגם הא כבוד לא שייך אלא בקדימה, כשיכולין תרוייהו לעשות ולא כשאחד מהן אין יכול לעשות עתה, וכהא דאירי התם במסיבה דמשתה. ובנות צלפחד נזדמנו לכולן למי להנשא בזמן אחד, ולכן השיאו אותן לפי גדולתן, דמסיבה הלך אחר זקנה.

אין בתו הבוגרת בכלל

ע"ש שהוכיח כדבריו מההיא דאמרינן בקידושין (סד, ב) המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל, ומוקים לה בגמ' דשויתיה הבוגרת שלוח ואמרה ליה קידושי שלך, (שהאב מקבל כסף הקידושין), אפ"ה לא שביק אינש מצוה דרמיה עליה ועביד מצוה דלא רמיה עליה. הרי מפורש דמקדש את בתו קטנה קודם שמשא בתו הבוגרת, ואם היה איזה איסור או אפילו קצת עולה הי"ל לקדש את בתו הגדולה קודם. והתם החיוב שעל האב לקדש בתו קטנה אינו יותר מלהשיא בתו גדולה, ד"כנותיכם תנו לאנשים" שהביא רש"י הוא גם על גדולה, דהא עישור נכסים איכא נמי לגדולה, והוא בשביל מצוה זו דתנו לאנשים. והכוונה הוא רק דמצוה דקטנה רק עליה רמיה, ומצוה דבוגרת גם עליה בעצמה רמיה דיש לה דעת כדפרש"י שם.

וכ"ש באחין שהחיוב על הצעיר הוא רק נישואי עצמו, ואין עליו שום חיוב לנישואי אחיו, שודאי אין לו למנוע ממצותו בשביל שאחיו עדיין לא נשא.

ומש"כ התוס' (קידושין נב, א) בשם ר"ת דבאמר בתך מקודשת לי סתמא, אף בלא שדיך יש לנו לומר דקידש הגדולה, משום "דלא יעשה כן במקומינו", פשוט דאינו משום איסור דמפורש בגמ' שם דליכא איסור, אלא משום דכן דרך העולם שלא יקדשו הצעירה קודם הגדולה, ואירי כששתיהן שוות ששתיהן קטנות דרמיין עליהו, או שתיהן גדולות דשויהו לשליח, דלכן הגדולה קודם.

ולכן מסיק האגר"מ שברור שאח הצעיר אין לו להמנע מלישא בשביל אחיו, ומה שאומר אחיו שיהיה לו צער גדול מזה שישא הצעיר, אדרבה אסור לו להצטער מאיסור קנאה. והאב רשאי לעזור לבנו הצעיר.

אם האח הגדול יחלה

אך כתב האגר"מ שאם אמר יאמר האב שחושש שיחלה בנו הגדול מזה, אין לו לעזור. אבל אין לאסור להצעיר אף באופן זה, דכי שייך לחייב לאחד כשיאמר לו חברו שאם לא יתן לו חפץ פלוני במתנה יחלה מזה, שיתן לו החפץ כדי שלא יחלה, דהא איהו מתחייב בנפשיה שאין לו להתחלות מזה.

בושה

ומה שרצה השואל לומר דאולי יש להמנע משום שהוא בוש עבור הגדול, כעין הלבנת פנים שהוא איסור חמור, גם לענין הבושת הוא מתבייש מעצמו, דהא הרבה יש שמתאחרין מלישא בשביל הרבה טעמים, אם בשביל שיש שרוצים ללמוד שחושבין שאחר הנישואין שיהיה "רחיים בצוארו" ולא יוכל ללמוד, אם בשביל פרנסה שרוצין להסתדר באיזה אומנות וכדומה, ויאמרו גם עליו שיש לו איזה טעם. וגם הא כשירצה ל"אחותי דרגא", כעצת חז"ל (יבמות סג, א), ישיג אתתא, ואיך שייך שיעכב לאחיו בטענה שבושת הוא לו, במה שרוצה להתגאות ולחכות עד שיזדמן לו אשה חשובה שתצא בו. האם נאמר שאסור לאדם מלעשות עסקיו וכל צורכי גופו בטענה שאחד יתבייש ע"י זה במה שהוא לא הצליח כמותו.

ולפי דברי מהרש"ם (בסמוך) יש עוד סברא לצרף להתיר הצעיר לישא אשה לפני הבכור, דרך בבנות שאינן מצוות בפרו ורבו חייבות להמתין, משא"כ בבנים שאין להם לחכות.

מת האב

בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קלו) ג"כ נשאל באחד שהי"ל עם אשתו בנות, ומתה האשה ונשא אחרת והוליד ממנה בת, ומת האב ואשתו השנית נשאת לאחר והחזיק בתה אצלה, וכשגדלה בת כ"ב שנים עשה עמה שידוך עם ת"ח עשיר, ועתה הבת הגדולה ממנה מעכבת מטעם לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה.

והשוואל רצה לומר דכיון שהאב מת והוא אינו הנותן אין איסור על הבנות, וגם הוא שעת הדחק כי הבכירה כבר בת כ"ז שנים ולא נזדמן לה שידוך, ומי יודע כמה תתעכב, ואם יתבטל השידוך הזה של הצעירה מי יודע אם יזדמן לה שידוך הגון. וגם דחיק לה להיות בבית אביה חורגה וסובלת צרות ועגמת נפש.

והשיב מהרש"ם שמש"כ שהאב כבר מת והוא אינו הנותן בתו הצעירה לפני הבכירה, זה דלא כרשב"ם (הנ"ל) כשנשאו בנות צלפחד מנאן הכתוב דרך גדולתן משום "לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה", הרי דגם אחר מיתת אביהן שייך איסור זה.

נימוס ודרך ארץ

אך כתב מהרש"ם שבנ"ד שהיא בת כ"ב שנים והוא שעת הדחק והבכירה כבר בת כ"ז שנים בודאי ל"ש איסור זה, ובפרט שכבר נשתדכה לת"ח עשיר ומי יודע אם יזדמן לה שנית שידוך כזה, ואיסור זה אינו רק בכלל נימוס ודרך ארץ. והגם שבשו"ע (יו"ד סי' רמ"ד) הובא דבר זה, מ"מ אינו דין גמור.

בנים

עוד כתב דדבר זה לא שייך רק בשתי בנות, אבל בכך ובת שהבן מצוה על פו"ר ולא הבת לכו"ע אין להבן להעכב בשביל אחותו.

האם אשה חייבת בשבת

אבל עדיין יש לדון מטעם מצות שבת, ונחלקו בזה הראשונים ואחרונים. דיעויין בבית שמואל (אבה"ע סי' א ס"ק ב) לענין הא דאמרין שאין מוכרין ס"ת אלא כדי ללמוד תורה ולישא אשה, שבחלקת מחוקק כתב דדוקא משום מצות פריה ורביה מוכרים ספר תורה, אבל להשיא יתומה אין מוכרים, כי היא אינה מצווה על פו"ר. אבל כתב הב"ש שלפי מש"כ לקמן דמוכרים ס"ת לקיים "לערב אל תנח ידיך", י"ל להשיא יתומה נמי מוכרים ס"ת, כדי לקיים "לשבת יצרה", דאשה נמי מצווה על שבת כמ"ש בתוס' לב"ב (יג, א) ובתוספת לגיטין (מא, א), ונכלל נמי בכלל לישא אשה, וכ"כ במ"א (סי' קנ"ג). מיהו ממש"כ (סי"ג) הרמ"א בשם השלטי גיבורים שאשה אל תשב בלא בעל משום חשד, משמע דאינה מצווה על שבת. וכן משמע בתוס' ריש חגיגה, וגם בתוס' הנ"ל לא כתבו דאשה מצווה על שבת אלא לחד תירוץ. ועיין בתשו' רד"ך שכתב נמי האשה מצווה על שבת.

בכורה או גדולה

בשו"ת אפרקסתא דעניא (הנ"ל) מביא ג"כ שבס' מעגלי צדק נשאל אם מותר בזמן הזה, וכתב לפרש שכוונת הפסוק "בכירה" כ"בכור" פטר רחם, וכמו שנותנים כבוד לבכור כמו כן לבכירה. לכן צריכה הקטנה לכבד הבכירה, ואינו לכבוד לה שתנשא הקטנה תחלה. ולפי"ז אם אינה בכירה רק גדולה, ודאי אין לאסור. ואפילו היא בכירה לא שייך אלא בגוים, אבל לדידן אין חשיבות לנקיבה, וא"צ לדקדק בזה כלל. לכן אמר לבן, אף שאין אנו אומות העולם ולדידן אין חשיבות להבכירה, אף על פי כן לא יעשה כן במקומנו, שבשביל העולם אי אפשר לעשות כן, שהם אוה"ע יקפידו ע"ז, ולפי"ז בישראל לכ"ע אין לדקדק בזה. וזה דלא כתוס' בשם ר"ת, ודלא כרשב"ם.

חיוב לכבד אחותו הגדול

ולדבריו יש יותר סיבה להקפיד בבנים מבבנות, שלכו"ע יש חיוב לכבד אחיו הגדול, ואילו לגבי בנות יש דיון בפוסקים כדלהלן.

דהנה כתוב בשו"ע (יו"ד רמ, כב) חייב אדם בכבוד אחיו הגדול, בין שהוא אחיו מאביו בין שהוא אחיו מאמו. (ואפילו הקטן הוא ת"ח וגדול בתורה יותר מן הגדול). ובשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' עו) נשאל האם מחויב אדם לכבד את אחותו הגדולה, דכמו דאמרין ואת אמך לרבות את אחיך הגדול, ה"ה שאחותו הגדולה נתרבה, או"ד דווקא אחיו הגדול כתוב ולא אחותו הגדולה. ותמה על השואל איך עלה על דעתו להוסיף על המצות, דבר שלא הזכיר לא בש"ס ולא בשום פוסק ראשון ואחרון.

אסור לדבר בפני מי שגדול ממנו

ואולי עוררה רעיונו מהא דאיתא במדרש (פ' ויצא) "ותען רחל ולאח ותאמרנה לו" - למה מתה

רחל תחלה, ר' יהודא אמר מפני שדברה בפני אחותה, הרי לך שיש חיוב לכבד אחותה הגדולה. אבל כתב שאי משום הא לא אריא, כי מלבד שאין למידין הלכה מדברי אגדה, בלא"ה ליכא למילף מהמדרש זו כלום, שאין זה נכנס כלל בסוג חיוב כבוד רק שהוא ביזוי לדבר בפני מי שגדול ממנו, אפילו אם אינו קרוב כלל. וכדאיתא באבות (פ"ה) שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם, אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו, אבל שיהא חייב בכבוד זו לא שמענו מעולם. פוק חזי בתשובת הרא"ש (כלל ט"ו) דמחייב לכבד אף אחיו הגדול מאמו, לפי שעיקר הרבוי ד"ואת" גבי אמך כתיב, משמע דבלא"ה אין להוסיף מסברא דנפשיה.

טעמא דקרא

ממשיך השבוי"י שאין לדרוש "טעמא דקרא" כמבואר קצת בהשגת הרמב"ן (ספה"מ שורש שני) שזה הוא בכלל כבוד אב ואם לנהוג כבוד בבנם גדול, א"כ נאמר ששייך אפילו באחותו הגדולה, די"ל שכוונת הרמב"ן שכבוד וגדולת אביו ואמו יורש בנם הגדול להניח כתרם לבנם הגדול, וכדאיתא בכתובת (קג, ב) אף על פי ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא, שנאמר "ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור", על כן מחויבים אחיהם לכבד את אחיו הגדול כי לו משפט הירושה כבוד וגדולה של אביו, וא"כ בבת לא שייך כל זה.

אחיו "הגדול" או הגדול ממנו

ומוסיף שמשמע זה יפה פסק בשו"ת הלכות קטנות (סי' קכ"ג) דאינו מחויב לכבד רק אחיו הגדול שהוא הראשון ולא השני, אף שגדול ממנו בשנים, והטעם כנ"ל כיון שאינו יורש גדולת אביו.

דברי החיד"א

אבל עי' בברכ"י שמביא דברי השבוי"י, וכתב עליו שמה שתמה היעלה על לב להוסיף וכו', אין כאן תימה, דאין זה תוספת אלא עיקר, דאפשר דאחותו בכלל אחיך הגדול הוי, והרי הרב צידה לדרך (מאמר א, כלל ד, טו הובא בב"ח והט"ז) כתב דחייב לכבד חמותו, אע"ג שלא הוזכר בדברי חז"ל, אלא מאי אית לך למימר דאמרו חמיו וה"ה חמותו, ה"נ נימא אחיו הגדול וה"ה אחותו הגדולה.

ומכל זה י"ל דלא נפלאה היא ולא רחוקה לומר שאחותו הגדולה היא בכלל, וחייב לכבדה, ואין זה מוסיף על המצות.

עוד העיר החיד"א על השבוי"י שלא ראה דברי הרמב"ן במקומן, שהרמב"ן, מאריה דשמעתא, כתב הטעם שגנאי להם שיתבזו תולדותם, וכך היא המדה ליסר בניהם לנהוג כבוד בגדוליהם, ולא משום שהבן הגדול יורש כתרם וכו'.

אבל מהרמב"ן עה"ת (בראשית לב, ה) יש להוכיח כדברי השבוי"י, שכתב וז"ל: ודע כי הכבוד הזה שהיה יעקב עושה לאחיו בפחדתו לאמר אדני ועבדך, **בעבור כי המנהג בצעיר לתת מעלה וכבוד אל הבכור כאלו הוא אביו, כאשר רמזה לנו גם התורה לרבות אחיך הגדול.** והנה יעקב לקח בכורתו ואת ברכתו ועשו שוטם אותו עליהם, ועתה היה מראה לו כאלו אין המכירה ההיא אצלו כלום, וכי הוא נוהג בו כבכור ואב להוציא את המשטמה מלבו.

עי"ש (בברכ"י) שמדברי האר"י ז"ל (פרשת יתרו) מבואר בהדיא דחייב כבוד האח הוי לכל אחיו הגדולים ממנו, ומשמע מדברי קדשו דה"ה לחייב לכל אחיו הגדולים אחר מיתת אביהם. ועוד משמע מנועם שיח קדושתו, דיש חיוב לכבד לאחותו הגדולה. ובפרט לפי הדרך השני שכתוב שם, כאשר יראה המעיין שם.

מסקנת החיד"א דחייב לכבד לכל אחיו הגדולים ממנו זכרים ונקבות, ואף לאחר מיתת אב ואם. ולפי"ז אפילו אם נאמר שטעם "לא יעשה כן" הוא משום כבוד לאחותו הגדולה, שייך גם אצלינו.